

Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

Hallituksen esitys laeiksi Suomen Hallitusmuodon 87 ja 89 §:n sekä korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä annetun lain muuttamisesta

Johdanto

Vireilletulo

Eduskunta on 28 päivänä huhtikuuta 1997 lähettänyt sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen 42/1997 vp.

Lausunto

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut sivistysvaliokunnalle lausuntonsa. Lausunto (PeVL 8/1997 vp) on otettu tämän mietinnön liitteeksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Juhani Saarivuo opetusministeriöstä, toiminnanjohtaja Jorma Virkkala Professoriliitosta ja oikeustieteen tohtori Kauko Sipponen.

Lisäksi valiokunta on saanut asiasta kirjalliset lausunnot kaikilta korkeakouluilta, Tieteentekijöiden liitolta sekä Suomen ylioppilaskuntien liitolta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hallitusmuotoa sekä korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä annettua lakia siten, että professorin nimittäminen virkaan siirretään tasavallan presidentiltä korkeakoulun tehtäväksi. Samalla rajoitettaisiin niitä perusteita, joilla professorin virka voidaan täyttää kutsumismenettelyä käyttäen sekä tehtäisiin professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä annettuun lakiin eräitä säädösteknisiä muutoksia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1998.

Valiokunnan kannanotot

Perustelut

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Valiokunta puoltaa professorin viran nimittämistoimivallan siirtämistä tasavallan presidentiltä yliopistolle. Muutos on sopusoinnussa yliopistojen autonomian lisäämispyrkimyksen kanssa.

Valiokunta viittaa mietintöönsä 9/1997 vp, jossa on todettu usean asiantuntijan esittäneen valiokunnalle, että tässä yhteydessä tulisi luopua kokonaan apulaisprofessorin viroista. Valiokunta toteaa, että yliopistot voivat omin päätöksin muuttaa apulaisprofessorin virkoja professorin viroiksi. Näin yliopistoihin voi syntyä useamman palkkaluokan professorin virkoja. Valiokunta pitää tätä kehitystä tarkoituksenmukaisena.

Sivistysvaliokunta edellyttää, että hallitus selvittää, miten voidaan nopeuttaa kehitystä, jolla yliopistot muuttavat apulaisprofessorin virkoja professorin viroiksi sekä ryhtyy tämän mukaisiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten valiokunta ehdottaa teknisiä muutoksia 1. lakiehdotukseen.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sivistysvaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että 2. lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja 1. lakiehdotus näin kuuluvana:

1.

Laki**Suomen Hallitusmuodon 87 ja 89 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan Suomen Hallitusmuodon 87 §:n 4—6 kohta ja 89 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 87 §:n 4 kohta ja 89 §:n 1 momentti laissa 637/1987 sekä 87 §:n 5 kohta laissa 343/1990 ja 6 kohta laissa 1098/1987, seuraavasti:

87 §

Presidentti nimittää:

(4 kohta kuten HE)

5) virastojen pääjohtajat ja maaherrat, valtioneuvoston esityksestä, sekä muut keskushallinnon ylimmät virkamiehet sen mukaan kuin lailla tai asetuksella erikseen säädetään; *sekä (Uusi)*

6) tasavallan presidentin kanslian päällikön ja esittelijät sekä, asianomaisen viranomaisen esityksestä, valtioneuvoston, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden esittelijät *(poist.)*. *(Uusi)*

89 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Edelleen sivistysvaliokunta ehdottaa,

että 1. lakiehdotus käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla.

Helsingissä 4 päivänä kesäkuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Kirsti Ala-Harja /kok, varapuheenjohtaja Jukka Gustafsson /sd, jäsenet Tapio Karjalainen /sd, Ossi Korteniemi /kesk, Jaakko Laakso /vas, Reino Laine

/vas, Markku Markkula /kok, Arja Ojala /sd, Kalevi Olin /sd, Aino Suhola /kesk, Irja Tulonen /kok, Anu Vehviläinen /kesk ja Ulla-Maj Wide-roos /r.

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Lausunto 8/1997 vp

Hallituksen esitys 42/1997 vp

Sivistysvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 28 päivänä huhtikuuta 1997 hallituksen esityksen 42/1997 vp laeiksi Suomen Hallitusmuodon 87 ja 89 §:n sekä korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä annetun lain muuttamisesta sivistysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa sivistysvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Juhani Saarivuo opetusministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Veli-Pekka Viljanen oikeusministeriöstä, professori Antero Jyränki ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hallitusmuotoa sekä korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä annettua lakia siten, että professorin nimittäminen virkaan siirretään tasavallan presidentiltä korkeakoulun tehtäväksi.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1998.

Esityksen säätämisjärjestysperusteluissa mainitaan, että 1. lakiehdotus koskee perustuslakia, joten se on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä. Lain tarkoitettu voimaantuloajankohta merkitsee sitä, että lakiehdotus olisi julistettava kiireelliseksi valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentin mukaisesti. Tämän jälkeen 2. lakiehdotus voidaan hyväksyä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta kannattaa ehdotettua perustuslain muutosta ja katsoo esityksen mukaisesti, että kyseinen lakiehdotus on syytä käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että muutettavaksi ehdotettuun hallitusmuodon 87 §:ään on jäänyt teknisluonteinen virhe laissa 1119/1993. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä virheellisyys on tässä yhteydessä asianmukaista korjata jäljempänä esitettävin tavoin.

Esitykseen sisältyvän 2. lakiehdotuksen johdosta valiokunta kiinnittää huomiota muutettavan lain mukaisten oikeusturvajärjestelyjen erikoislaatuisuuteen, erityisesti niissä korkeakouluissa, joissa ei ole kansleria. Kysymys ei kuitenkaan ole tilanteista, joissa esillä olisi hallitusmuodon 16 §:n 1 momentissa tarkoitettu yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia koskeva päätös, joten vallitseva menettely ei ole valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellinen seikka. Tästä huolimatta tulisi kuitenkin arvioida, onko oikeusturvajärjestelyjä mahdollista tehostaa.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että 1. lakiehdotus on käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä, jolloin 2. lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä ja

että 1. lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

Suomen Hallitusmuodon 87 ja 89 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla,

muutetaan Suomen Hallitusmuodon 87 §:n 4—6 kohta ja 89 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 87 §:n 4 kohta ja 89 §:n 1 momentti laissa 637/1987 sekä 87 §:n 5 kohta laissa 343/1990 ja 6 kohta laissa 1098/1987, seuraavasti:

87 §

Presidentti nimittää:

(4 kohta kuten HE)

5) virastojen pääjohtajat ja maaherrat, valtioneuvoston esityksestä, sekä muut keskushallinnon ylimmät virkamiehet sen mukaan kuin lailla tai asetuksella erikseen säädetään; *sekä (uusi)*

6) tasavallan presidentin kanslian päällikön ja esittelijät sekä, asianomaisen viranomaisen esi-

tyksestä, valtioneuvoston, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden esittelijät (*poist.*). (*uusi*)

89 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Helsingissä 13 päivänä toukokuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Ville Itälä /kok, varapuheenjohtaja Johannes Koskinen /sd, jäsenet Esko Helle /vas, Anneli Jäätteenmäki /kesk, Marjut Kaarilahti /kok, Juha Korkea-
 oja

/kesk, Valto Koski /sd, Heikki Koskinen /kok, Jorma Kukkonen /sd, Johannes Leppänen /kesk, Riitta Prusti /sd ja Veijo Puhjo /va-r sekä varajäsen Vuokko Rehn /kesk.